

PROHLÍDKA JERUZALÉMA A OKOLÍ

V úterý 8. září vyšlo nás sedm poutníků, vedených vikářem a provázených několika mnichy, do města, abychom si prohlédli jeho další pamětihodnosti.

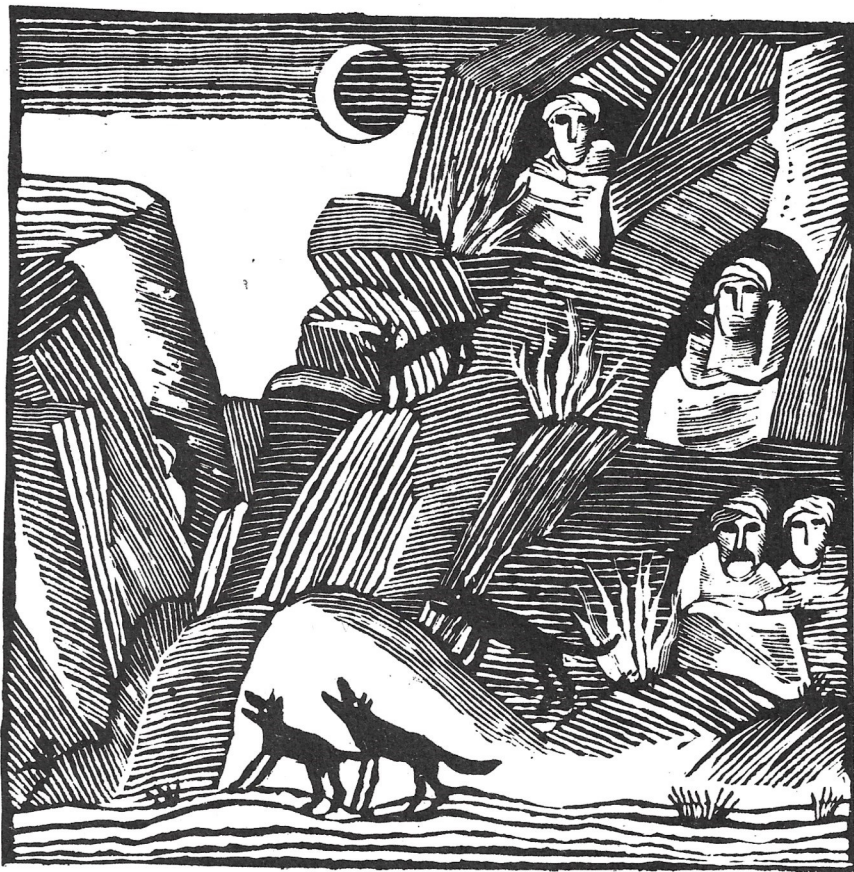
Nejdřív nám vikář ukázal starou „soudní bránu“, stojící mezi domy, u níž se konávaly soudy a kterou byli odsouzenci vyváděni na popravu; tudy vedli tedy Židé také Krista, aby ho ukřižovali.

Jeden dům, asi osmdesát kroků odtud vzdálený, patřil kdysi ženě jménem Veronika, která nabídla Kristovi, když ho vedli ztrýzněného a zakrváceného kolem, bílou roušku, kterou si sňala z hlavy. On do ní otiskl svou tvář. Tu roušku lze vidět v Římě ve Vatikáně, v kostele sv. Petra.

V téže ulici nás vikář upozornil na dům, kde kdysi nectitelný hodující boháč odehnal od svého prahu hladového Lazara.

Tam, kde stojí pobořená kaplička, zastavil se prý Kristus a řekl plačícím ženám, aby litovaly spíš sebe a svých synů než jeho. O něco později na rozcestí klesl pod tíhou kříže. Zoldněři v obavě, aby nezemřel dříve, než bude ukřižován, přinutili jistého Šimona Cyrenského, aby mu pomohl kříž nést. V poboční uličce jsme viděli kostel dost veliký, ale s pobořeným krovem; tam prý stála Panna Maria se svatým Janem a omdlávala bolestí, když viděla jít svého syna tak zuboženého kolem; z toho kostela, založeného císařovnou Helenou, se konávala procesí na horu umučení.

Po osmdesáti krocích, jež jsem přesně spočítal, jsme došli na vyvýšené místo, kde z kamenného trůnu vyhlašovali římsští vládcové rozsudky. Domy proti sobě spojuje pavláčka, staročesky zvaná prampouch. Tam vystoupil Pilát, dal přivést zbičovaného Krista pána, ukázal ho Židům a řekl: — Ejhle, člověk! Domníval se, že když ho uvidí tak ztýraného, budou spokojeni a slitují se nad ním. Ale když všechen lid volal: — Ukřižuj ho!, umyl si přede všemi ruce řka: Nevinen jsem krví tohoto spravedlivého! — a pak ho odsoudil na smrt. Jakými slovy, o tom svatí evangelisté nepíší. Ve Vídni však, jak

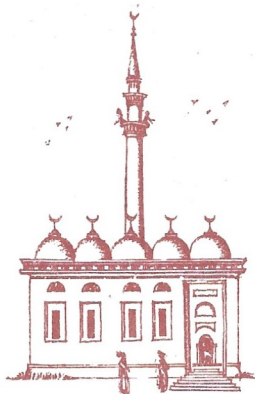
je mi známo, se chová v císařské knihovně pergamen s latinským zápisem, obsahujícím ortel nad Ježíšem Nazaretským. Názory o dalších osudech Piláta se rozcházejí. Některé prameny uvádějí, že byl poslán do francouzského města Vienne, jež bývalo římskou osadou, protože se tam narodil a také tam pak žil až do smrti. Jiní autoři píší, že upadl pro svůj čin v nemilost císaře Tiberia a sám se zabil. Švýcaři mají u Luzernu jezero zvané Pilátovo, kde se podle pověsti Pilát utopil; když někdo do něho něco hodí, strhne se špatné povětrí a jezero se rozvodní. U jiných autorů jsem ještě četl, že když se několik let po Kristově smrti vrátil Pilát do Jeruzaléma a usedl na kamennou stolicí, zvedl se proti němu vzbouřený lid, protože chrámový poklad věnoval na stavbu vodovodu; musel jej zkrotit násilím, což stálo mnoho životů. Po něm dal vládce Florus také před tou

stolicí velké množství Židů zbičovat a pak popravit.

Vikář nám ještě ukázal, kde za Kristových dob stával Pilátův palác. Mramorové schody, po nichž dvakrát přešel Kristus, byly však odvezeny do Říma, kde je nyní ukazují před kostelem sv. Jana Lateránského. Věřící při návštěvě chrámu stoupají po nich po kolenou.

— Z té pavlače, vyprávěl nám vikář, — byl Kristus doveden do Pilátova paláce. Tam ho vojáci svlékli, připoutali ke sloupu a bičovali ho. Pak ho oděli šarlatovým rouchem, na hlavu mu vložili trnovou korunu, místo žezla mu dali do ruky třtinu a bili ho a plivali na něho.

Od Piláta vedli Krista do domu krále Herodesa; tam dnes stojí krásný dům vyzdobený černým mramorem. Vejít dovnitř jsme nesměli, neboť tam mají Turci školu pro mládež. Podle mého názoru tam stávala dřív židovská radnice, kde sbor starších řídil obecné věci.

Konečně jsme se dostali na náměstí, kde jsme si mohli prohlédnout turecký chrám. Tam stával původně chrám Šalomounův z bílého mramoru; uvnitř bylo vše zhotoveno z cedrového dřeva, ale vše, i střechy, bylo pobito zlatým plechem, takže když se člověk díval z dálky, vypadal chrám, jako by to vycházelo slunce ze sněžné hory. Šalomoun jej stavěl sedm let a pracovalo na něm přes 150 tisíc dělníků.

Po 441 letech byl tento krásný chrám králem Nabuchodonozorem vyvrácen a zůstal v troskách sedmdesát let, tedy stejnou dobu, po jakou lid izraelský trpěl v zajetí babylónském. Pak postavil kníže Zorobabel chrám nový, ale po 354 letech jej zničil král Antiochus Syrský. Po třech letech jej legendární rek Juda Makabejský vy-

čistil, opravil a vyzdobil zlatem a drahými kameny, takže zazářil zas v plné slávě. Opevnil jej, takže byl skoro nedobytný. Teprve po stu letech jej dobyl římský kníže Pompeius a zahubil v něm na dvanáct tisíc Židů; o poklady jej však neoloupil. To, co bylo zničeno, obnovil král Herodes; chrám byl prý ještě krásnější než původní stavba Šalomounova, samý mramor, zlato a stříbro. Brány byly tak mohutné, že je muselo ráno otvírat a večer zavírat dvě stě mužů. Je známo, že Kristus několi-krát chrám navštívil a zapsal se do jeho paměti jak svými skutky, tak prorocstvími, která zde pronesl. Na nejvyšší z věží byl prý pokoušen ďáblem, který ho podle Matoušova svědectví vyzýval: — Jsi-li syn boží, spust se dolů!

Nic z toho však nezabránilo, aby císař Vespasianus se synem Titem neoblehli město a nedobyl je i s chrámem; v ohni se zlato roztavilo a slévalo se z bran; ulicemi tekly potoky židovské krve. Marně se Římané snažili zachránit budovu a její poklady. Titovi se podařilo dát vynést jen archu úmluvy s kamennými deskami, Mojžíšovu hůl, Aronův prut, zlatý stůl a svícny. To vše dal pak před sebou nést v triumfálním průvodu v Římě a uložit v pohanském chrámu. Dnes se tyto věci ukazují v kostele sv. Jana Lateránského. Minulost připomíná triumfální oblouk Titův, na němž je vidět krále i chrámové nádoby z Jeruzaléma.

Když uplynulo od té zkázy šedesát let, Židé se opět pozvedli a začali budovat chrám na stejném místě; ale císař Aelius Adrianus prý dal pobít přes 500 tisíc Židů a zdi chrámu dal rozmetat. Teprve po 227 letech dovolil císař Julian Apostata, který zradil křesťanskou víru, Židům, aby město i chrám postavili znovu. Židé se s velkým úsilím pustili do práce; jejich ženy odnášely rum v zástěrách a na stavbu věnovaly všechny své zlaté šperky. Ale zlé povětrí, ohně a zemětřesení dílo ničily; co ve dne postavili, v noci se sesypalo. Pochopili dokonce, že jejich práce je marná. A když se na nebi po dvě noci objevilo znamení kříže a na židovských šatech zase mnoho křížů tmavých, které se nedaly nijak vymazat, mnozí se dokonce obrátili na křesťanskou víru.

Po čase vystavěli zde chrám křesťané — a to je ten, který tu dosud stojí. Neví se přesně, který panovník měl

o to zásluhu; někteří míní, že to byl Karel Veliký kolem roku 713, jiní přičítají jeho vznik některým panovníkům řeckým.

V roce 1099, když dobyl Jeruzaléma kníže Gottfried z Bullionu, pobil v něm na deset tisíc Saracénů, kteří tu vládli 463 let. Opevnil chrám a držel jej se svými následovníky po 88 let. Pak se však chrám stal kořistí pohanů, a v jejich moci zůstal, bohužel, dodnes.

Mohli jsme si prohlédnout jeho krásu a vznešenost. Při zdech stojí mnoho mramorových sloupů, střecha je pobitá olovem a uprostřed ční věž s mnoha okny na všechny strany; na okrouhlém krovu je pozlacená makovice s půlměsícem obráceným špicemi vzhůru.

Náměstí, na němž stojí chrám, je ohrazeno zdí, v níž jsou čtyři brány. Jedna z nich se jmenuje Zlatá a slyšel jsem o ní vyprávět zvláštní příhodu. V roce 628 zvítězil císař Heraklios nad Peršany a ukořistil mimo jiné také kus dřeva z Kristova kříže, který předtím uloupili Peršané v Jeruzalémě. Když chtěl ve vsi své císařské nádhře projet Zlatou branou do města, marně se o to snažil. Teprve když na radu jeruzalémského biskupa Zachariáše sesedl s koně, oděl se do prostého šatu a vzal dřevo z kříže na rameno, brána ho propustila. Uloupený ostatek pak pokorně uložil na původní místo v kostele. Stalo se to 14. září a ten den byl pak prohlášen svátkem sv. Kříže. Nyní je Zlatá brána zazděná.

Na ten chrám jsme se mohli ovšem dívat jen z velké dálky, protože křesťan nesmí pod ztrátou hrdla vstoupit dovnitř. Aby nám to vikář vynahradil, zavedl nás k pěknému kostelíku asi 180 kroků vzdálenému. Je v něm malá kaple na místě, kde stával dům sv. Joachima, manžela

sv. Anny, která právě zde porodila Pannu Marii. Kostel dala postavit císařovna Helena, ale Turci jej zabrali pro sebe; proti zvyklostem v jiných mešitách přece jen tu směji někdy křesťané vstoupit dovnitř. Že nám to dovolili, za to jsme mohli děkovat vlivu vikáře, možná i tomu, že byl právě svátek Panny Marie — a hlavně asi té okolnosti, že Turci dostali dobře zaplaceno.

Mniši se pak vrátili do kláštera, ale nás vedl vikář ještě k další prohlídce města.

Od brány sv. Štěpána jsme znovu sešli do údolí Josafat. Na jednom svahu jsme spatřili v zemi zasazený kámen, do něhož byl vydlabán obraz člověka.

— To je památka na ukamenování svatého Štěpána, vysvětlil nám vikář. — Židé ho zde ubili jako prvního mučedníka pro křesťanskou víru.

Pak jsme zase překročili potok Cedron a došli k jeskyni, v níž jsme sestoupili po schodech dolů. Tam jsme našli oltářík jen z kamene vyrovnaný a ve skále ještě jinou jeskyňku.

— V té se Kristus potřikrát modlil, řekl vikář, — a žádal otce svého nebeského, jestli je to možné, aby od něho odňal kalich utrpení.

Když jsme vyšli z jeskyně a rozhlédli se, viděli jsme plno stromů a keřů a usoudili jsme, že tu odedávna byly zahrady.

— Ano, potvrdil nám vikář, — tu bývala malá ves Getsemane, to jest „olivové údolí“. Tu se lisoval olej z oliv. Do jedné z těch zahrad chodil Kristus rád se svými učedníky.

Stálo tam klenuté stavení, podobné čtyřhranné věži, k němuž měl vikář klíč. Sešli jsme po padesáti mramorových schodech dolů a našli tam oltář a kapli, v níž byl mramorový hrob.

— Vejděte bosýma nohama, vyzval nás vikář a překvapil nás: — Toto je hrob blahoslavené Panny Marie.

Začali jsme zpívat Magnificat, pak jsem poklekli a modlili se a nakonec jsme zazpívali litanii.

Hořelo tam mnoho lamp. Hrob dala vystavět také císařovna Helena, ale i Turci jej chovají ve vážnosti, mají od něho klíč a lampy opatrují.

Když jsme se vraceli po schodech zase nahoru, všimli jsme si po levé straně vchodu menší kaplice, kde jsme také našli dva hroby.

— Ten první je hrob svaté Anny, řekl vikář, — a ten druhý svatého Joachima, rodičů Panny Marie.

Na druhé straně v podobném výklenku byl hrob třetí.

— Tam je pochován Josef, manžel Panny Marie.

Na další cestě jsme viděli ještě mnoho památných kamenů a zídku, sotva půltřetího lokte vysokou, u níž měl prý Jidáš Krista pána políbením zradit a tak ho Židům vydat. Jen deset kroků dál bylo místo, kde prý Petr uťal Malchovi ucho, které mu Kristus pán zase k hlavě připojil.

Cestou podle potoka Cedronu jsme viděli ještě jeskyňu sv. Jakuba, hrob Absolonův i proroka Zachariáše a také sv. Petra. Jordánskou branou jsme se vrátili do města a do svého kláštera.

Ale hned po příchodu nám oznámil kvardián, že nám dá připravit časnější večeři, protože ještě týž večer vykonáme cestu k Jordánu. To, že nám kvardián tuto cestu sjednal, mě i Černína velice potěšilo, neboť jsme vícekrát slyšeli, jak je to obtížné.

— Ano, potvrdil nám to kvardián, — já sám jsem tam dosud nebyl, i když o to už mnozí poutníci stáli. Ani Turci se v tu stranu nevydávají rádi a neradi tam pou-

štějí pocestné, protože v těch krajích jsou loupežníci, a hrozí okradení a třeba i smrt.

Ovšem já už znal praktiky Turků, jak vytáhnout z poutníků co nejvíc peněz: přehánějí nebezpečí, aby tím víc mohli požadovat za povolení k cestě a za ochranný doprovod. A nemýlil jsem se. Správce města sangiach žádal tentokrát neméně než sto zlatých, sedmdesát za mnichy a třicet za nás. Kvardián to slíbil. Zato mu sangiach zaručil, že nám dá doprovod a vyjedná od vládce nad Araby bezpečnou zpáteční cestu.

Kvardián se s trucelmanem začali chystat na cestu. Dal připravit několik velkých hovězích a skopových pečení, vejce vařená natvrdo, chleba a víno a také dal obstarat osly, kteří to měli všechno nést. Já pak, protože jsem chtěl o pouti k Jordánu napsat novou kapitolu, přepočtl jsem si všechny vzdálenosti, aby si každý čtenář třeba někde doma na zahradě mohl vyměřit cestu, kterou musel Kristus ujít. Jsou to vlastně cesty dvě: ta od místa, kde Jidáš Krista zradil, se jmenuje „cesta zajetí“ a druhá, od domu Pilátova na Kalvárii, „cesta bolestná“. Ta první čítá 4605 kroků, ta druhá 818 kroků.